

Ք. Տ. Հանգուցեալ Կարապետ Եղեանցը, որ, իւր նախկին պաշտօնով ներքին գործոց նախարարութեան մէջ պարտական էր Լազարեանց, իբրև նրանց ճեմարանի սան, իւր բոլոր կեանքի ընթացքում իրօք հետևող է հանդիսացել իւր բարեբաւրներին, օգնութեան հասնելով թէ մասնաւոր անձանց և թէ զանազան հայ հասարակութիւններին։ Եղեանցի հոգին յօժար էր, բայց մարմինը տկար։ Կամիւ ասել նա չունէր Լազարեաններին իրաւական կարողութիւնը և բարձր գիւրքը։ այդ անհրաժեշտ առաւելութիւնները տուած են իշխան Արամելիք-Լազարեանին։

Մ. Շ.

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ

ԲԵՐԻՆԳԻ ՀՄԿԱՅԱԿԱՆ ԳԻՒՏԸ

Հիւանդ մարդկութիւնը նորից յուզուեց ամենավտանգաւոր աղէտներից մէկի յաղթութեան ցնցող լուրից, այն հիւանդութեան, որ ամեն տարի գերեզման է տանում հարիւր հազարաւոր մարդիկ։ Հոչակաւոր գիտնական Բերինգը, որի անունը կապուած է դիֆտերիաի շիճուկի հետ, նոր միջոց է գտել թոքախտի դէմ։ Բերինգը գնացել է Փարիզ բժշկական ժողովին մասնակցելու։ Ժողովից առաջ դիմել է Matin-ի խմբագրութեան և իր գիւտի մասին կարճ տեղեկութիւններ տուել։ Ահա այդ տեղեկութիւնների էութիւնը։

Արդէն մի քանի տարի է, ինչ Բերինգը Մարբուրգին կից իր սեպական կալուածքում ունի 400 արտաշափ գետին։ Այդ տեղ արածում են նրա ձիաների երամները, կովերի, եզների և հորթերի հօտերը, որոնց վրայ Բերինգը շատ տարիների ընթացքում տուրքերիւղեօղի վարակման և ահռելի հիւանդութեան դէմ կռուի հետ կապուած մի շարք փորձեր էր կատարում։ Այդ փորձերից երևացել է, որ վարակուլը լինում է մեծ մասամբ մանկութեան հասակում։ Վերևը յիշած փորձերը ոչինչ չեն ասում թոքախտի բժշկութեան մասին, այլ ցոյց են տալիս մանուկներին թոքախտով վարակուելուց պահպանելու անհրաժեշտութիւնը։

Այժմ գործը ըստ երևոյթին ուրիշ կերպարանք է ստանում։ Ահա Բերինգի բռները, որ առաջ է բերում Matin-ը։

Լումայ

«Տուրերկուօզի բժշկութեան իմ գտած նոր միջոցը, որ գտել եմ մի շարք փորձերով, կայտարարեմ մինչև օգոստոս ամիսը: Այդ ոչ շիճուկ է և ոչ էլ ծաղկաժահր: Այլ մի նախազգուշացնող և միևնոյն ժամանակ բժշկող միջոց: Առայժմ ես մտադիր եմ գաղտնի պահել նրա պատրաստելը, ինչպէս իր ժամանակին արեցի դիֆտերիտի շիճուկի վերաբերմամբ: Ես ամենքին կպատմեմ իմ դիւտի մասին, ինչպէս արդէն ասել՝ եմ Մեհնիկովին ու Ռուին և Թոյլ կտամ բժիշկներին օգտուել նրանից: Բայց մի փոքր ժամանակ գաղտնի կպահեմ, որովհետեւ արդարացի եմ համարում ժամանակաւորպէս օգտուել այդ գիւտից, հետեւեալ փորձերը կատարելու համար: Այո, կարծեմ որ յաջողուեց ինձ տուրերկուօզի դէմ միջոց գտնել: Ես խնդրում եմ ժամանակ տալ ինձ մինչև օգոստոսը»:

Մեր հայրենակից Մեհնիկովը ասում է, որ դա մի փոշի է, որ Բերինգը P.X է անուանում: Մի կարծէք, ասում է նա, որ Բերինգի զեկուցումը վաղաժամ է: Այդ մարդը մի հանճար է: Մտաբերեցէք նրա գիտական կեանքը: Յարգելի գիտնականը ամբողջովին նուիրուեց դիֆտերիտի շիճուկ գտնելու: 10 տարի նրա ջանքերը ապարդիւն անցան, բայց նա աւելի և աւելի էր աշխատում, բազմապատկում էր հետազոտութիւնները. և երբ ամենքը կարծում էին թէ նա տարուած է, հասաւ իր նպատակին: Պակաս ջանք չգործ դրեց Բերինգը իր միւս կենդանիների ծաղկաժահր դիւտի վրայ: Ես ոչինչ չգիտեմ Բերինգի գիւտի մասին նրա բաղադրութեան և գործածութեան մասին: Բայց համբերութիւն և յոյս ունենանք»:

Այս դէպքից մի քանի օր յետոյ, սեպտեմբերի 24-ին շաբաթ օրը, Բերինգը կարդաց ժողովում իր զեկուցումը, որ բարձր ծափահարութեամբ ընդունուեց: Ժողովի բոլոր անդամները, նախագահի առաջնորդութեամբ, շրջապատեցին շնորհալի գիտնականին և շնորհաւորում էին նրան:

Այն բժշկական միջոցը, որ տուրերկուօզի բժշկութեան ժամանակ Բերինգը ներգործական է գտնում, ստացւում է նրա տուրերկուօզի Թոյնի առանձացումից: Ջանազան հակազդեցութիւնների միջոցով, Բերինգը հեռացնում է այդ Թոյնից մանրէների երեք գոյացութիւնները, որոնցից մէկը յայտնի է իր անսովոր ուժեղ թունաւորութեամբ (այդ գոյացութեան մէկ դրամը աւելի թունալից է քան Կոխի մէկ լիտր տուրերկուօզի): Այդ գոյացութիւնից հեռացնելով տուրերկուօզի մանրէն, անկերպարան գոյացութիւնն է մնում, շատ հեշտութեամբ ծծւում է կենդանիների փորի աւշային ցանցերով: Այդ

գոյացութիւնների ազդեցութեամբ (որ Բերինգը PC է կոչում), աւշային ցանցերը փոխառւմ են և նրա հետ կազմուածքի մէջ հիւանդութեան հեռանալու դրութիւն է առաջանում: Բերինգի կարծիքով, մարդու հիւանդ կազմուածքը կուտում է ահեկի կերպով հիւանդութեան հետ, ինքը մշակելով PC գոյացութիւնը: Եթէ մենք բժշկական միջոցով պատրաստենք այդ գոյացութիւնը, գորանով կազմուածքը ազատած կլինենք երկար և վտանգաւոր աշխատանքից:

«Յոյս ունեմ, ասում է Բերինգը, որ ես ուրիշներից աւելի հրշանիկ եմ, և որ այն բժիշկները, որոնք Մարբուրգ վերադառնալուն պէս կայտնեմ իմ գաղտնիքս, նոյն տեսակ կամ գուցէ աւելի լաւ ստանան քան ես: Յիշեցնում եմ ձեզ, որ իմ այս զեկուցումը զարմանալի կերպով նման է իմ 1890 թ. դիֆտերիտի դէմ նոր գիտի զեկուցման»:

Բերինգը խօսեց և նրա մասին, որ շնորհիւ PC -ի աշակցութեան, նրան յաջողուեց ձեռք բերել դիֆտերիտի շիճուկը այն միջոցով, որ բժշկականութեան մէջ քաղաքացիութեան իրաւունք է ստացել: Նա վերջացրեց իր զեկուցումը ցանկաւով, որ բաղդը PC-ի նման մի ընկեր ուղարկէր իրան:

ՕՐ. ՆՈՒԱՐԴ ԱՂԱՆԵԱՆՑ